

MENTORINGOVÝ PROGRAM PRO ZAČÍNAJÍCÍ VĚDKYNĚ A VĚDCE

SHRNUTÍ ČTVRTÉHO ROČNÍKU PROGRAMU

Kateřina Cidlinská

Kateřina Maršálková

Sociologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

Praha 2019

ÚČASTNICE A ÚČASTNÍCI ČTVRTÉHO ROČNÍKU

Čtvrtého ročníku programu se zúčastnilo celkem 137 mentees - 95 žen a 42 mužů, kteří spolupracovali s jedenácti mentorkami a sedmi mentory. Dvě mentee pobývaly v době programu v zahraničí. Mentees se nacházeli v různých studijních/kariérních fázích, bylo mezi nimi 107 doktorandek a doktorandů a 30 postdoktorandek a postdoktorandů. Sedmdesát mentees působí v sociálněvědních a humanitních oborech a 67 mentees v oborech přírodovědných a technických.

Mentees studují a pracují na těchto institucích:

Astronomický ústav Akademie věd České republiky
Biotechnologický ústav Akademie věd České republiky
CERGE-EI
Conway institute, University of Dublin
České vysoké učení technické v Praze
Česká zemědělská Univerzita v Praze
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy
Fyzikální ústav Akademie věd České republiky
IBP CECAD, University of Cologne
Jihočeská Univerzita
Masarykova univerzita
Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy
Mendelova Univerzita
Národní ústav duševního zdraví
Ostravská univerzita
Sociologický ústav Akademie věd České republiky
Státní zdravotní ústav Praha
Technická univerzita v Liberci
Univerzita Hradec Králové
Univerzita Jana Amose Komenského
Univerzita Karlova
Univerzita Palackého v Olomouci
Univerzita Pardubice
Ústav dějin umění AV ČR
Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd České republiky
Ústav slavistiky Masarykovy Univerzity
Vysoká škola ekonomická v Praze
Vysoká škola Báňská - Technická Univerzita Ostrava
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
WWU Munster
Západočeská univerzita v Plzni

Mentorky a mentoři působí na těchto institucích:

Filosofický ústav AV ČR
Fyzikální ústav AV ČR
Masarykova univerzita
Univerzita Palackého v Olomouci
Ústav dějin umění AV ČR
Sociologický ústav AV ČR
Masarykova univerzita
EKS Praha

Malé množství mentorek a mentorů, zdá se souviset se složením skupiny mentees, v níž převažují lidé z oblasti sociálních a humanitních věd v doktorandské fázi. Dlouhodobě se v programu setkáváme s tím, že mentees v doktorandské fázi z oblasti sociálních a humanitních věd se nejvíce potýkají s pocity izolace a demotivace vzhledem ke specifickým průběhu doktorského vzdělávání v této oblasti, kdy (na rozdíl od mentees z přírodních a technických věd) jejich dizertační práce nebývají součástí širších výzkumných projektů a často ani nemívají zaměstnanecký úvazek na školícím pracovišti. V rámci mentoringového programu proto spíše než spolupráci s mentorem či mentorkou vyhledávají kontakt s ostatními mentees a vzájemnou vrstevnickou podporu.

ÚVODNÍ WORKSHOPY

Úvodní workshop absolvovalo 62 potenciálních mentees. Workshopy proběhly čtyři – dva pro mentees z oblasti sociálních a humanitních věd a dva pro mentees z oblasti přírodních a technických věd. Pro účely úvodních workshopů tyto oborové skupiny oddělujeme, aby se při vytváření vlastních mentoringových plánů nezdržovaly vzájemným vysvětlováním si oborových specifík (odlišného způsobu vědecké práce a možností kariérního postupu), které ovlivňují jejich potřeby a nastavení mentoringových plánů.

Všem přihlášeným do programu byly zaslány materiály pro domácí přípravu, které se následně diskutovaly na úvodních workshopech:

- 1. Reflexe vlastní pozice** - Kde se nacházím ve vztahu k rozvoji své vědecké dráhy? Jak se orientuji ve vědě ve smyslu pracovní oblasti?
- 2. Moje vize – přípravné otázky** – Jaké jsou mé životní priority, hodnoty, preference? Jak je promítnu do svých profesních plánů?
- 3. Moje vize – prohlášení** – Jaké dlouhodobé cíle jsou pro mne nejdůležitější?

4. Benefity mentees a mentoringové cíle – Co od mentoringu očekávám? Formulace jednoho až dvou konkrétních mentoringových cílů.

Po vypracování mentoringových plánů a jejich konzultace s ostatními mentees a koordinátorkou programu měli mentees zhruba 6 týdnů na oslovení své potenciální mentorky či mentora, a zároveň byly vypsané termíny a témata kurzů profesního a osobního rozvoje.

Mentees, kteří se nemohli zúčastnit úvodních workshopů, obdrželi emailem workshopové materiály k domácímu vypracování. Následně byly uskutečněny individuální schůzky s koordinátorkou programu, která s mentees konzultovala jejich doma vytvořené mentoringové plány a domluvila se s nimi na následném hledání a oslovování mentorek a mentorů.

KURZY SOFT SKILLS A PROJEKTOVÉHO ŘÍZENÍ

Kurzy profesního a osobního rozvoje jsou nedílnou součástí mentoringového programu. Na zajištění kurzů projektového managementu jsme spolupracovaly s ing. Radkou Pittnerovou, na kurzech soft skills s Evropskou kontaktní skupinou, jejíž lektorky pro nás vytvořily kurzy tzv. „na míru“ – zohlednily specifickou cílovou skupinu mladých akademických pracovníků a pracovníc a jejich oborové zaměření (tento rok vedla kurz Time managementu Markéta Cudlínová), a dále s Petrou Hanákovou, Ph.D., specialistkou na akademické prezentační dovednosti, a Kamilou Etchegoyen Rosolovou, Ph.D., vedoucí Centra akademického psaní ÚJČ AV ČR, v. v. i..

V roce 2019 jsme pořádaly tyto kurzy:

Time management
Projektový management I. a II.
Akademické prezentační dovednosti
Akademické psaní

Na rozdíl od předchozích ročníků programu tyto kurzy neprobíhaly zvlášť pro oborové skupiny, neboť se ukázalo, že se mentees často odhlašují na poslední chvíli, takže pak nebývá kapacita kurzů plně využita. Všechny kurzy probíhaly v Praze na půdě Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i..

SETKÁNÍ BÝVALÝCH A AKTUÁLNÍCH MENTEES

V roce 2019, v rámci pátého běhu programu (když počítáme i jeho pilotní ročník), jsme se rozhodly uspořádat druhé setkání absolventek a absolventů mentoringového programu s aktuálními mentees. Cílem bylo utužovat vytvářející se komunitu mentees, tedy aby se sobě lidé z již proběhlých ročníků neztráceli z dohledu, a zároveň aby se seznámili s novými mentees a byl tak vytvořen potenciál pro případnou budoucí spolupráci. Chtěli jsme podpořit trend, kdy se z bývalých mentees rekrutují mentorky a mentoři.

Setkání bylo koncipováno jako celodenní akce s přednáškami mentees i hostů zvenčí. Při sestavování programu jsme vycházely z preferencí našich mentees. Byla tak řeč o výjezdu „na Fulbrighta“ do USA, o kombinaci vědecké kariéry a rodičovství a závěrem tematický blok věnovaný kariérním přechodům absolventek a absolventů doktorského studia mezi různými sektory trhu práce: akademickým, soukromým a státní správou. Dvě ženy a dva muži z oblasti sociálních, přírodních a technických věd představili své kariérní dráhy a diskutovali s publikem o svých zkušenostech a motivech pro práci v různých sektorech. Nejednalo se přitom jen o odchod z akademické sféry, nýbrž i o návrat ze soukromého sektoru do Akademie věd. Tento příběh patřil Hedvice Kadlecové, fyzičce a držitelce prestižního ocenění L'Oréal-UNESCO Pro ženy ve vědě, která mimo jiné řekla, že je za zkušenost v soukromém sektoru ráda, protože bez ní by nedocenila práci v akademické sféře, která mnohem více vyhovuje jejímu naturelu. Téma poznání vlastních priorit a silných stránek a následné volby profesního uplatnění se prolínalo celým dnem. Václav Petrák, biomedicínský inženýr, který dnes působí v soukromé výzkumné společnosti, však apeloval na publikum, že není dobré zbytečně si zužovat obzory, neboť „každá pracovní pozice v sobě nese semínko pozice budoucí“, a všude je možné se naučit něco navíc, co vaši současnou pozici přesahuje. Setkání proběhlo 28. září 2019 v Akademickém konferenčním centru v Praze a zúčastnilo se jej 18 mentees.

ZÁVĚREČNÁ FOCUS GROUP

V polovině prosince jsme pro účastnice a účastníky programu uspořádaly závěrečné setkání, které jsme využily pro konání tzv. evaluační „focus group“. Nakonec dorazilo jen 5 mentees. Diskuse však byla intenzivní a dlouhá (3 hodiny), takže posloužila jako hodnotný informační materiál. Účastnice a účastník diskuse se shodli, že jako nejpřínosnější hodnotí seznámení se a setkávání s dalšími začínajícími vědkyněmi a vědci a také nastavenou pravidelnost tohoto setkávání díky kurzům profesního a osobního rozvoje. Vedle tradičních kurzů proto ocenili i pravidelné setkávání tzv. „self-help skupinky“. Zároveň ve vztahu ke kurzům uvedli, že by uvítali více konkrétních příkladů a využití v praxi a to zejména co se týče projektového managementu a time managementu. Většina mentees, kteří v tomto roce nespolupracovali s žádným mentorem, uvedla, že zvažuje najít si mentora v rámci dalšího ročníku, do kterého se plánují přihlásit.

PLAKÁTOVÁ VÝSTAVA

Plakátová výstava na velkoformátových fotografiích představuje účastnice a účastníky uplynulého ročníku mentoringového programu. Mentoringové dvojice a samotní mentees se v popisku u svých fotografií vyjadřují ke své motivaci vstoupit do programu a sdělují, co jim účast v programu přinesla. Celou výstavu můžete shlédnout na webu genderaveda.cz.

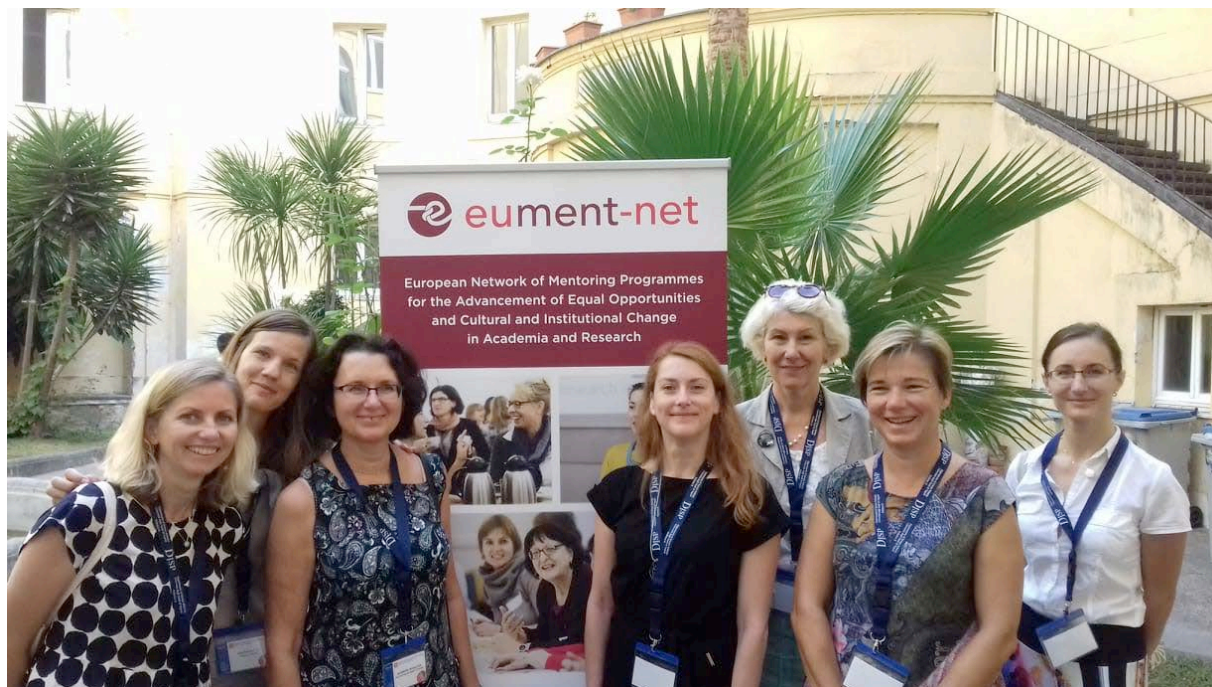

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V rámci 4. ročníku mentoringového programu byla dále rozvíjena spolupráce s evropskou sítí mentoringových programů ve vědě eument-net za účelem zlepšování a rozvíjení našeho programu a zároveň za účelem získávání informací důležitých pro jiné české instituce, které mentoringové programy teprve zakládají nebo jejich založení zvažují. Náš program je členem sítě od roku 2015.

Koordinátorka programu Kateřina Cidlinská vykonávala v letech 2017-2019 funkci předsedkyně sítě a podílela se na organizaci mezinárodní konference *Inequality vs inclusiveness in changing academic governance: policies, resistances, opportunities*, již uspořádal eument-net spolu s katedrou politologie Univerzity Frederika II. v Neapoli 16. – 17. září. Součástí konference byly tři mentoringové bloky věnované mentoringu jako nástroji kulturní a institucionální změny ve vědě, představení jednotlivých mentoringových programů a příkladů dobré praxe, tedy metodám a praktickým doporučením. Abstrakty a program konference najdete [zde](#).

Díky naší aktivní komunikaci s českými institucemi, které získaly v nedávné době ocenění Evropské komise za excelentní personální řízení, tzv. HR Award, se nám podařilo také zvýšit české, resp. česko-slovenské, zastoupení v síti eument-net. Asociovanými členy se nově staly Biologické centrum AV ČR, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, Mendelova Univerzita v Brně a Žilinská univerzita v Žilině.

KONZULTAČNÍ ČINNOST

V roce 2019 jsme již tradičně poskytovaly konzultace zástupkyním vědeckých institucí, které založily, právě zakládají nebo zvažují založit vlastní mentoringové programy. Tento rok některé české instituce získaly „HR Excellence in Research Award“, ocenění Evropské komise pro vědecké instituce za implementaci a rozvoj jejich personální politiky na základě principů, které vytyčují Evropská charta pro výzkumné pracovníky a Kodex chování pro přijímání výzkumných pracovníků. S těmito institucemi jsme v užším kontaktu již od minulého roku a naše spolupráce ve formě konzultační činnosti pokračuje. Konkrétně jsme poskytly konzultaci těmto institucím: BC AV ČR, v. v. i., MENDELU, PŘF MUNI a CEITEC.

Kromě toho jsme spřáteleným institucím pomáhaly s šířením povědomí o koncepci mentoringu a jeho využitelnosti pro různé cílové skupiny. Koordinátorka programu Kateřina Cidlinská moderovala mentoringový panel v rámci konference *How To Start a Research Career - "Make Hay While the Sun Shines"*, na níž také přednesla zvanou přednášku *Mentoring – how to meet the different needs of early career researchers in STEM and SSH fields*. Dále se zúčastnila panelové diskuse Gender Studie o.p.s. v rámci konference *Mentoring a gender v pomáhajících profesích*, kde seznamovala s příklady dobré mentoringové praxe. Také přispěla do zpravodaje *Rovné příležitosti v souvislostech* s textem o mentoringu a jeho potenciálu pro kulturní změnu prostředí „Je třeba spravit systém, nikoli jen spravovat ženy“.